

**Beheerplanprocessen Natura 2000
Concept-Voortgangsrapportage nr. 7
15 september 2009**

1. Inleiding	2
2. De voortgang.....	2
2.1. Aanwijzingsbesluiten	2
2.2. Beheerplannen.....	2
2.2.1 Omkeergebieden.....	2
3. Knelpunten	5
4. Conclusie.....	9
Bijlage 1 – Stappenplan.....	10
Bijlage 2	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Beheerplanprocessen Natura 2000 Voortgangsrapportage nr. 7 Opgesteld 15 september 2009 Regiebureau Natura 2000

1. Inleiding

Voor u ligt de zevende voortgangsrapportage van het Regiebureau Natura 2000, gebaseerd op gegevens die verzameld zijn in de periode van 17 augustus tot en met 31 augustus 2009. Van alle 162 gebieden zijn voortgangsgegevens ontvangen.

2. De voortgang

In dit hoofdstuk wordt, naast de stand van zaken rond de beheerplannen, voor de volledigheid ook allereerst kort de stand van zaken rond de aanwijzingsbesluiten geschetst. De stand van zaken rond de beheerplannen is voor de duidelijkheid opgesplitst in omkeergebieden (d.w.z. gebieden waar een afspraak met de minister van LNV is gemaakt om de concept-beheerplannen uiterlijk 1 september 2009 gereed te hebben) en niet-omkeergebieden.

2.1. Aanwijzingsbesluiten

(Onderstaande gegevens zijn gebaseerd op informatie van LNV).

Op 15 gebieden na, is er nu voor alle gebieden een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Elf van die gebieden worden 24 september 2009 ter inzage gelegd. Er zijn 10 gebieden met een definitief aanwijzingsbesluit. Dit zijn Voornes Duin, Duinen Goeree & Kwade Hoek, Voordelta en de 7 zogenaamde Waddengebieden. Er lopen beroepsprocedures tegen een aantal van deze plannen. Op 10 september zijn nog vijf gebieden definitief aangewezen. Het betreft: Witterveld, Engbertdijkvenen, Arkemheen, Deurnsche Peel & Mariapeel en Grootte Peel. In overleg met de kamer heeft de minister besloten om de definitieve aanwijzing van Wierdense Veld, één van de hoogveengebieden, aan te houden. Eind 2009 en begin 2010 zullen er nog eens ruim 40 gebieden definitief worden aangewezen. Dit zijn, op de Lepelaarplassen en Oudeland van Strijen na, alle rijksgebieden. De resterende, meest provinciale gebieden, zullen verdeeld over 3 tranches in 2010 definitief aangewezen worden. De planning hangt af van de ecologische samenhang van de gebieden, bestuurlijke afspraken, en wensen van bevoegde gezagen. LNV en Regiebureau werken samen aan een planning waarbij ook zo veel mogelijk rekening gehouden wordt met wensen van provincies.

2.2. Beheerplannen

In totaal heeft Nederland 162 Natura 2000-gebieden waarvoor een beheerplan moet worden opgesteld. In een beheerplan worden de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd en worden de maatregelen beschreven die nodig zijn om deze doelen te halen. Ook wordt aangegeven hoe de financiering van de maatregelen is geregeld en hoe monitoring plaats zal vinden.

2.2.1 Omkeergebieden

In 83 gebieden is de omkeerprocedure toegepast. Voor deze gebieden is tussen de minister van LNV en de provincies de afspraak gemaakt om de aanwijzing uit te stellen totdat op basis van het concept-beheerplan een analyse van de haalbaar- en betaalbaarheid van de doelen uit de aanwijzingsbesluiten is gemaakt. Alle omkeerplannen betreffen dus gebieden waarvan een provincie voortouwnemer is. De deadline voor het indienen van deze analyse en de bijbehorende concept-

beheerplannen is gesteld op 1 september 2009. Provincies hebben in het afgelopen jaar hard gewerkt om de concept-beheerplannen en de haalbaar- en betaalbaarheidsanalyse te maken. 10 provincies hebben een haalbaar- en betaalbaarheidsanalyse van uiteindelijk 71 omkeergebieden gemaakt. Door 9 provincies is een uitgebreide knelpuntennotitie opgesteld. Deze voortgangsrapportage zal verder niet ingaan op de uitkomst van de haalbaar- en betaalbaarheidsanalyse en de reactie van de minister daarop. Er zal over dit onderwerp bestuurlijk overleg tussen minister, IPO en Regiebureau volgen. Nu de datum van 1 september 2009 is verstreken, is er een andere urgentie om de beheerplannen van deze gebieden verder af te maken en verdwijnt de noodzaak om in deze voortgangsrapportage een verschil te maken tussen de omkeerplannen en de niet-omkeerplannen. Net als voor de andere plannen geldt nu voor de omkeerplannen dat, puur op basis van de wettelijke eisen, het beheerplan definitief moet zijn vastgesteld 3 jaar nadat het aanwijzingsbesluit definitief is vastgesteld. De strikt formele urgentie om beheerplannen vast te stellen volgt dus uit de planning van de aanwijzingsbesluiten. Dat betekent dat de meeste beheerplannen definitief moeten zijn vastgesteld tussen eind 2012 en eind 2013. Er kunnen echter andere motieven zijn om als voortouwnemer een andere termijn na te streven. Die motieven zijn onder meer dat de ondernemers in een gebied snel duidelijkheid willen over de mogelijkheden om in en nabij de gebieden te opereren, de noodzaak de dialoog met alle betrokkenen in het gebied te continueren en de wens om het 'momentum' dat ontstaan is door de omkeerprocedure te gelde te maken.

Concept-beheerplannen en ontwerp-beheerplannen

Vanaf deze voortgangsrapportage is het niet meer zinvol om bij de analyse van de gegevens een onderscheid te maken tussen omkeer- en niet-omkeergebieden. In het kader van de omkeerplannen werd gesproken over concept-beheerplannen als beheerplannen waarop de haalbaar- en betaalbaarheidsanalyse is gebaseerd. Deze definitie vervalft. Voor alle plannen wordt de definitie van concept-beheerplan: een beheerplan waarvan alle onderdelen van de Handreiking Beheerplannen ingevuld zijn, maar waarvan één of meer hangpunten, bijvoorbeeld financiering van de maatregelen of finale afspraken over de stikstofparagraaf, nog (bestuurlijk) moeten worden afgehecht en/of de betrokken bevoegde gezagen nog formeel moeten instemmen.

De definitie van een ontwerp-beheerplan is: een beheerplan dat helemaal gereed is om de inspraak in te gaan, inclusief de formele instemming van de betrokken bevoegde gezagen.

Er is bij het verzamelen van de gegevens van deze voortgangsrapportage voor het eerst een verschil gemaakt tussen de datum van gereed zijn van **concept**-beheerplannen en **ontwerp**-beheerplannen. Dit verschil is gemaakt omdat er enige tijd (maanden) tussen deze twee stadia kan zitten.

Voortgang

Hieronder volgt een overzicht van de voortgang van alle gebieden. De voortgang wordt gerelateerd aan het stappenplan beheerplannen (zie bijlage 1):

- In 6 (was 9) gebieden is het beheerplanproces nog niet opgestart
- In 30 gebieden is nog geen goedgekeurd plan van aanpak.
- Het bestaande gebruik is in 80 (69) van de gebieden beoordeeld.
- In 62 (56) gebieden is het benodigde maatregelenpakket bekend.
- In 19 gebieden is er met de bij de uitvoering betrokken partijen overeenstemming over de uitvoering van de maatregelen.
- Er is in 71 (was 52) gebieden inzicht in de globale kosten van de benodigde maatregelen.
- In 18 (was 32) van die gebieden is de verwachting dat de kosten van de maatregelen gedekt kunnen worden
- In 20 (was 7) andere gebieden zijn de globale kosten van de maatregelen nog niet bekend, maar is de verwachting toch dat de kosten gedekt kunnen worden.
- In 13 (was 9) gebieden is er overeenstemming over het monitoringsplan.

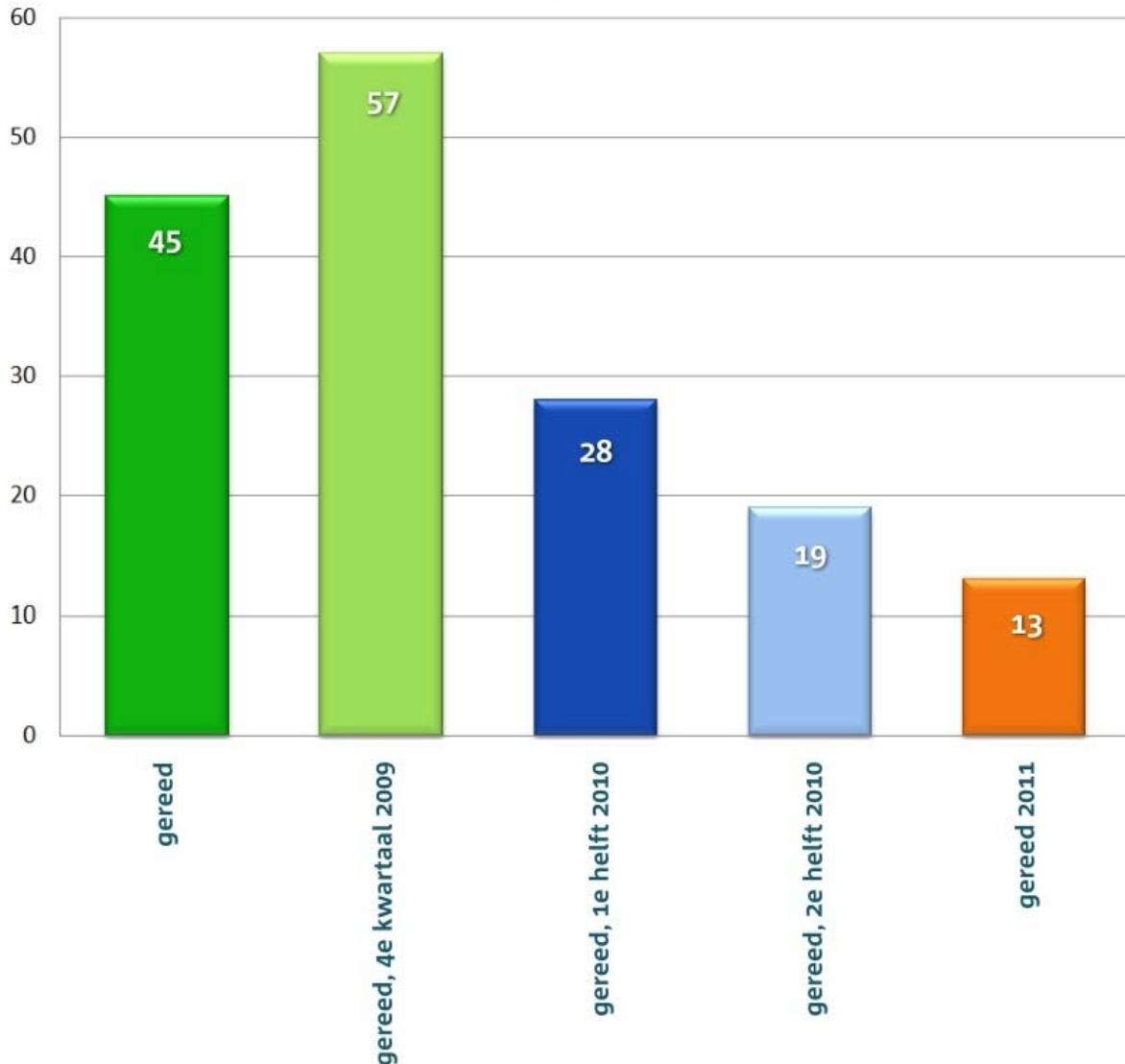
Wanneer zijn de beheerplannen gereed?

In 11 gebieden is het beheerplanproces nog niet gestart. Het betreft Lauwersmeer, Witte en Zwarte Brekken, Alde Faenen, Rottige Meenthe & Brandermeer, Bargerveen, Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid. (voortouwnemer is LNV), vier duingebieden en Abtskolk (voortouwnemer is Noord-Holland). In 45 gebieden is er een concept-beheerplan. Er is één ontwerp-beheerplan ter inzage gelegd (Oudeland van Strijen) en er is één vastgesteld beheerplan, Voordelta, waartegen nog enige beroepen lopen. De Raad van State doet waarschijnlijk eind 2009 uitspraak.

De projectleiders verwachten dat er eind 2009 102 concept-beheerplannen gereed zijn! Dus in het laatste kwartaal van 2009 worden er 57 beheerplannen opgeleverd. In de eerste helft van 2010 volgen naar verwachting nog eens 28 beheerplannen. In de 2e helft van 2010 zijn 19 concept beheerplannen gereed. De overige 13 plannen zullen in 2011 gereed zijn.

prognose concept-beheerplannen

(162 gebieden)

De concept-beheerplannen worden omgezet in ontwerp-beheerplannen die geheel gereed zijn om de inspraakprocedure in te gaan. Naar verwachting worden er in november en december 2009 15 ontwerp-beheerplannen vastgesteld. Het betreft als eerste de Grensmaas (voortouwnemer is RWS) en Lepelaarplassen (voortouwnemer is Flevoland). Daarna volgen:

Witterveld (Defensie)

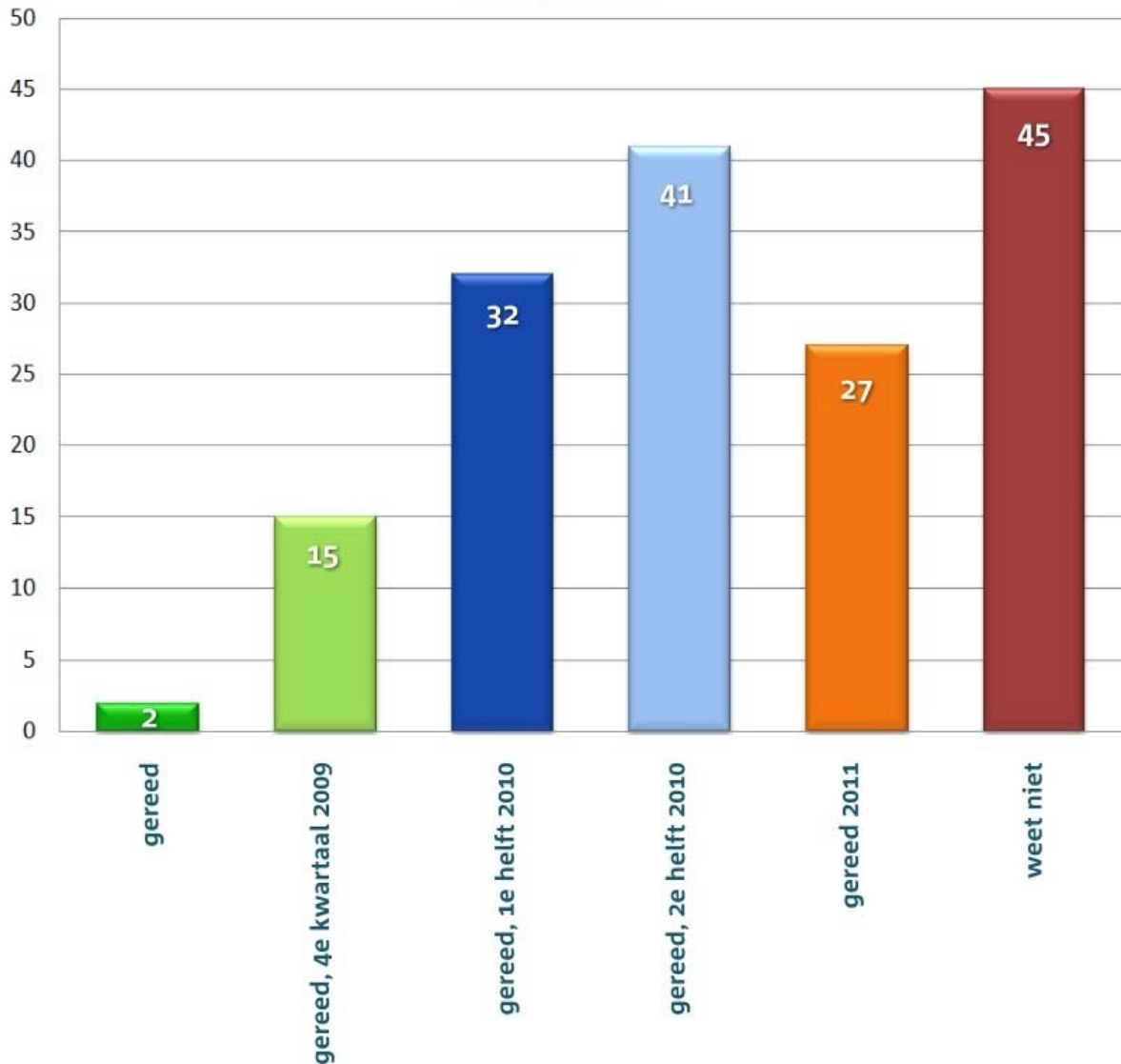
8 gebieden waar LNV voortouwnemer is

4 (duin)gebieden waar Zuid-Holland voortouwnemer is

In de eerste helft van 2010 worden naar verwachting 32 gebieden in ontwerp ter inzage gelegd. En in de 2e helft van 2010 worden 41 gebieden ter inzage gelegd. In 2011 zijn naar verwachting 27 gebieden in ontwerp gereed. Van 45 gebieden is het beheerplanproces in een zodanig vroeg stadium dat de betreffende projectleider zich nog niet waagt aan een voorspelling wanneer het ontwerp-beheerplan gereed is.

prognose ontwerp-beheerplannen

(162 gebieden)

Vertraging

Van 45 gebieden wordt gemeld dat er sinds de vorige voortgangsrapportage vertraging in het beheerplanproces is opgelopen. De vertraging zal niet tot gevolg hebben dat het halen van de formele termijn (3 jaar na definitieve vaststelling van het aanwijzingsbesluit in gevaar komt.

3. Knelpunten

Het internetformulier, dat zeswekelijks door de projectleiders N2000 wordt ingevuld, bevat de vraag of en zo ja, welke knelpunten er worden ondervonden. Dit is één van de manieren waarop het Regiebureau signalen ontvangt over knelpunten die optreden bij het werken aan de beheerplannen in de regio. De andere wegen waarlangs knelpunten het Regiebureau bereiken zijn de projectleidersbijeenkomsten, te organiseren bredere conferenties en overleg met maatschappelijke organisaties. Ook voert het Regiebureau regelmatig bilaterale gesprekken met de verschillende bevoegde gezagen. Het Regiebureau heeft half mei met alle provincies met omkeerplannen gesproken. Bij vrijwel alle gesprekken was ook de verantwoordelijk gedeputeerde aanwezig. Het beeld

ten aanzien van de knelpunten dat uit die gesprekken is voortgekomen is niet anders dan het beeld dat we kennen uit de voortgangsrapportages. Stikstof is veruit het grootste knelpunt. Op de tweede plaats staan allerlei watergerelateerde zaken (verdroging, vernatting, diepe winningen en de planning van KRW versus N2000). Verder is veel genoemd: de complexiteit en de juridificatie van het proces, het gebrek aan draagvlak (dat deels daarmee samenhangt) en de veelheid aan bestaand gebruik. Uit de voortgangsformulieren blijkt dat in 58 (was 70) van **alle** gebieden geen knelpunten worden aangegeven. Voor een volledig overzicht van de genoemde knelpunten is onderstaande tabel opgesteld, waarbij is aangegeven hoe vaak een knelpunt wordt genoemd. In veel gebieden worden meerdere knelpunten ervaren. De knelpunten zijn gegroepeerd per categorie. In twee gebieden zijn de knelpunten opgelost (gebied 6 en 96). In 14 gebieden zijn er knelpunten bijgekomen. Het betreft met name gebieden in Zeeland en Limburg. In Limburg betreft het vooral problemen aan de andere kant van de grens (bruinkoolwinning en waterkwaliteit van de Jeker). Ook wordt genoemd dat particulieren het niet eens zijn met het aanwijzingsbesluit. Verder wordt van een gebied gezegd dat het zo versnipperd is dat het moeilijk is om de IHD's te realiseren en om uitvoeringsmaatregelen te nemen. Ook is bij een Limburgs gebied aangegeven dat het GGOR aan Brabantse zijde nog niet gereed is, waardoor de maatregelen nog niet kunnen worden afgestemd in het beheerplan. RWS heeft bij vijf Zeeuwse gebieden hetzelfde knelpunt aangegeven, namelijk dat de beschikbare informatie over doelen en gebruik niet altijd bevredigend is. Verder geeft Brabant aan dat het ontbreken van het ammoniak kader een knelpunt is.

Overzicht Knelpunten

Knelpunt	Aantal maal genoemd
Ammoniak/landbouw	
Ammoniak	55
Boerderijverplaatsingen	1
Veel weerstand vanuit de landbouw	6
Hydrologie	
Hydrologie (verdroging)	13
Waterschap is te laat met waterparagraaf	2
Feitelijke versus vergund gebruik grondwateronttrekking	2
Aanwijzingsbesluiten	
Planning van definitieve A-besluiten LNV	7
Oneens met aanwijzing gebied	1
Wijzigingsvoorstel habitattypen	2
Aangewezen habitatype is niet aanwezig	1
Onduidelijkheid over habitattypen die niet in Aanwijzingsbesluit voorkomen	6
Beheerplannen	
Weidevogels – N2000 doelen	4
Teveel ganzen en smienten	1
Beschikbare informatie over doelen en gebruik is niet bevredigend	5
Habitatkaarten Alterra duiden locatie habitattypen, maar niet kwaliteit ervan.	1
Onduidelijkheid over plaats in beheerplan van typische soorten behorend bij habitatype	6
Problemen met profielendocument	1
Ontbreken handleiding oude NB-wetdoelen	5
Ontbreken kader monitoring	5
Nieuwe eisen van LNV aan beheerplan, terwijl dit bijna gereed is	5
Gebied is versnipperd waardoor realiseren IHD's en maatregelen moeilijk is	1
GGOR van aangrenzend gebied van andere provincie is nog niet gereed waardoor de maatregelen niet in het beheerplan kunnen worden afgestemd	1
Realisatie doelen alleen mogelijk buiten gebied	1
Participatie/medewerking andere partijen	
Particulieren hebben moeite met het Aanwijzingsbesluit	1
Geen bereidheid tot medewerking aan inventarisatie door deel van grondeigenaren	1
LTO-noord ziet af van deelname vanwege ontbreken vergoeding	1
Capaciteit betrokken TBO	1
Problemen aan andere kant grens, o.a. met bruinkoolwinning of waterkwaliteit	
Grensoverschrijdende afspraken met België	2
Communicatie naar gemeente vraagt meer tijd dan gepland	1
Moeizame communicatie met opdrachtnemend adviesbureau over aanpak en vorderingen	1
Diversen	
Omvangrijk en complex planproces	6
Financiering	2

Recente landinrichting	1
Nog lopende discussie zout of zoetwater Deltagebied	1
Afwijkende planning Duitsland	5
Ecologische uitwerking is onderschat	4
Veel weerstand vanuit de watersport (belemmeringen voor de bedrijfsvoering)	1

Zoals we ook in de vorige voortgangsrapportages geconstateerd hebben, wordt 'ammoniak' het meest genoemd als knelpunt. Daarnaast speelt met name hydrologie (vernatting en verdroging) als knelpunt. Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste knelpunten.

Ammoniak

Aan het ammoniakvraagstuk wordt 'in het land' hard gewerkt. Zoals in het rapport van Trojan geadviseerd, worden er gebiedsgerichte oplossingen voor het stikstof probleem gezocht. Het kan echter niet zo zijn dat, onafhankelijk van elkaar, een x aantal keer het wiel wordt uitgevonden. Alle bevoegde gezagen hebben het Regiebureau daarom gevraagd om regie te nemen op het ammoniak vraagstuk.

In samenwerking met het Steunpunt Natura 2000 is 17 maart een expert meeting over 'tussenwaarden' per habitatype georganiseerd. (een tussenwaarde is een waarde hoger dan de kritische depositiewaarde (KDW) waarbij toch een redelijke staat van instandhouding van een ammoniakgevoelig habitatype kan worden bereikt). Uitkomst van deze meeting is dat er in plaats van een vaste waarde een bandbreedte kan worden gehanteerd als KDW.

Het Regiebureau heeft 3 april een 'stikstofdag' georganiseerd. Tijdens deze dag is er aan de hand van discussienotities gediscussieerd over elementen, zoals piekbelasting, drempelwaarden, salderingsmethoden en berekeningsmethoden, die bij elke gebiedsgerichte aanpak een rol spelen. Doel van deze dag was enerzijds kennisdeling en anderzijds om – voor zover mogelijk – gezamenlijke keuzen te maken in varianten van deze elementen. Door te kiezen voor een zoveel mogelijk gezamenlijke aanpak zal het draagvlak van de omgeving groter zijn en is de juridische houdbaarheid ook beter geborgd. Op basis van de uitkomsten van de stikstofdag is besloten om als Regiebureau de aandacht te richten op de thema's Saldering, Meetmethodieken/beginsituatie en Vergunningverlening/handhaving.

DLG heeft in opdracht van LNV voor de beheerplannen van LNV een landelijke werkmethode stikstof uitgewerkt. Met deze werkmethode kan de N-depositie per habitatype per Natura 2000 gebied berekend worden. De herkomst van de depositie kan uitgesplitst worden naar bronnen. Aan de hand van de kritische depositiewaarde kan de opgave per gebied bepaald worden. De methode is onder leiding van het Regiebureau enkele malen besproken met 'gebruikers' van verschillende bevoegde gezagen. LNV zal, in het kader van verdere vervolmaking van de methode op korte termijn een onderzoek opstarten om de beste set beginggegevens te selecteren en LNV zal onderzoek uitzetten naar het meest geschikte berekeningsmodel. Hierbij wordt de werkgroep berekeningsmethode onder leiding van het Regiebureau als klankbord gebruikt. Het doel is om de werkmethode op te schalen naar een landelijk niveau voor alle Natura 2000 beheerplannen.

Om de vergunningverlening in het kader van de NB wet vlot te trekken is het nodig dat er meer ecologische informatie beschikbaar komt. LNV heeft een onderzoek opgezet naar de ecologische onderbouwing van bijv. tussenwaarden en fasering van instandhoudingsdoelen in de tijd. De tussenresultaten zijn 15 september gepresenteerd aan de bevoegde gezagen. Lopende het onderzoek is de scope bijgesteld. Tegen een achtergrond van 3 verschillende stikstofdepositieniveaus worden, per habitatype, de maatregelen beschreven om een bepaald tussendoel te bereiken. Eind 2009 is het onderzoek gereed.

De minister van LNV heeft in haar brief van 30 juni een aantal handvatten aangereikt om de vergunningverlening vlot te trekken. Deze handvatten zijn uitgewerkt in de Crisis en Herstelwet. Eén van die handvatten is de programmatische aanpak (PAS) zoals beschreven in het rapport van Huys. PAS is een methode om de gebiedsgerichte, regionale en landelijke aanpak te integreren in een constellatie waarbij er harde afspraken gemaakt worden tussen de betrokken overheden.

Hydrologie (verdroging)

Veel natuurwaarden zijn afhankelijk van water. Slechts 2 Natura 2000 gebieden hebben geen waterafhankelijke natuurwaarden. Veel natuurwaarden zijn afhankelijk van voldoende water (kwantiteit). Dit betreft zowel oppervlaktewater als grondwater (ondiep en diep). Ook de kwaliteit is belangrijk. De in de voortgangsformulieren genoemde watergerelateerde knelpunten hebben vooral

met verdroging te maken. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt dat de grond- en oppervlaktewaterlichamen in 2015 in goede kwalitatieve en kwantitatieve toestand moeten zijn. De KRW doelen dienen voor 2015 te zijn gerealiseerd, maar er is ruimte voor fasering. In de meeste gebieden zijn de KRW maatregelen voldoende om de Natura 2000 doelen te halen. Dat is in een aantal gevallen niet zo. Het volledig behalen van de doelen zal in die gevallen waarschijnlijk in de eerste beheerplan periode niet mogelijk zijn. De planning van de KRW plannen en de beheerplannen kan in een volgende fase gelijkgetrokken worden. Voor de gebieden met een status van TOP-gebied verdroging is een budget beschikbaar waarmee de verdroging in deze gebieden kan worden aangepakt. Het Regiebureau zal in analogie van de 'stikstofdag' een waterdag gaan organiseren.

Aanwijzingsbesluiten

Er is, hoewel veel beheerplanprocessen al ver gevorderd zijn, nog onduidelijkheid over de doelen uit de ontwerp- en definitieve aanwijzingsbesluiten. LNV heeft de relatie tussen doelen in het aanwijzingsbesluit en de beheerplannen in een notitie met stroomdiagrammen verduidelijkt. Verder is er onduidelijkheid gerezen over de plaats en de status van de Beschermde Natuurwaarden in de aanwijzingsbesluiten danwel beheerplannen.

In de brief van de minister van LNV van 30 juni 2009 is aangegeven dat het beschermingsregiem van de BN waarden weer zal worden teruggebracht naar het oude niveau. Dat betekent dat een deel van het probleem betreffende deze BN waarden is opgelost.

Het Regiebureau zal op korte termijn de werkgroep oude doelen bijeen brengen om te adviseren over of en hoe bevoegde gezagen BN waarden kunnen uitwerken in het beheerplan.

Beheerplannen

Voor bepaalde elementen uit de beheerplannen, zoals de uitvoeringsparagraaf, is nog niet duidelijk hoe deze uitgewerkt moeten worden. Het Regiebureau zal daar een aanzet toe geven.

Voor monitoring is inmiddels een Programma van Eisen gereed. Dit programma van eisen is toegepast op een aantal gebieden en voorgelegd aan de projectleiders. De uitkomst is dat de methode goed werkbaar is en geen extreme kostenverhogingen met zich meebrengt. Er is een breed samengestelde werkgroep aan de slag om de kaarten verder gereed te krijgen. Het Regiebureau volgt de voortgang daarvan.

Participatie van andere partijen

Maatschappelijke organisaties zijn niet altijd tevreden over de mogelijkheden om te participeren bij beheerplanprocessen. Een discussie over dit onderwerp heeft in het Projectleidersoverleg van 31 maart plaatsgevonden. De afspraak is gemaakt dat de projectleiders in de gebiedsgroepen dit onderwerp expliciet aan de orde zullen stellen.

Verder fungeren onder het Regiebureau 2 gremia, te weten het Platform Maatschappelijke Organisaties en het Sectorenoverleg, waarin belangenorganisaties op een hoger abstractieniveau dan per beheerplangebied, kunnen participeren in het beheerplanproces. Ook voert het Regiebureau bilaterale gesprekken met maatschappelijke organisaties.

Investeringsstrategie

Hoewel in de voortgangsformulieren 'financiering van maatregelen' weinig wordt genoemd als knelpunt wordt bestuurlijk financiering wel als (toekomstig) knelpunt gezien. Onder leiding van het Regiebureau is een werkgroep geformeerd die de directe en indirecte kosten van mogelijke maatregelen in een beheerplan inventariseert en inzichtelijk maakt. De werkgroep inventariseert tevens de budgetten die aangewend kunnen worden ter bekostiging van deze maatregelen. De werkgroep heeft de tussentijdse resultaten inmiddels gepresenteerd. Daaruit blijkt dat stikstof en hydrologie ook financieel gezien de grootste knelpunten vormen. De werkgroep is ook aan de slag met het opstellen van een notitie over schaderegelingen. Deze notitie bevat een voorstel hoe om te gaan met schade. De notitie zal waarschijnlijk aan de orde komen tijdens het bestuurlijk overleg van 12 november.

Diversen

Bepaalde knelpunten zijn erg gebiedsspecifiek, zoals de discussie over het zoet of zout water in het Deltagebied. Het Regiebureau heeft geen rol in het oplossen van deze gebiedsspecifieke knelpunten.

4. Conclusie

Het Regiebureau constateert dat er - door de provincies vanwege de omkeerplannen - maar ook door de andere bevoegde gezagen in de zomermaanden stug is doorgewerkt aan de beheerplannen. Er is met name voortgang geboekt in het verkrijgen van inzicht in de financiële gevolgen van het benodigde maatregelenpakket. Dit betreft vooral de voormalige omkeergebieden. Verder is op vrijwel alle onderdelen voortgang geboekt. Ook de beoordeling van het bestaande gebruik is behoorlijk toegenomen. Het blijkt nu dat er op een onderdeel als monitoring, waaraan men eerder dit jaar nog helemaal niet was toegekomen, een behoorlijke slag is gemaakt. Daarbij speelt mee dat er minder vragen zijn rondom de monitoringsvereisten.

Bijlage 1 – Stappenplan

Stappenplan om te komen tot een beheerplan

		Fase	hulpmiddel	Risico	Actie RB tav risico	Mijlpaal voortgangsrapportage	voortgang
1			Gebiedendocument Ontwerp-aanwijzingsbesluit			Ontwerp- A besluit is beschikbaar	Gereed voor alle 83 omkeergebieden
2	opstartfase	Projectleider benoemen, projectorganisatie opzetten. Gebiedsgerichte communicatie opstarten, transparante planning opstellen, belanghebbenden en andere bevoegde gezagen betrekken. Relatie met andere gebiedsprocessen, zoals Reconstructie RvR, KRW, SofU/TOP e.a. leggen. Plan van aanpak opstellen.	Handreiking beheerplannen ^{inv} , Programma van eisen voor beheerplannen ^{inv} . Afsprakendocument (bij brief minister over omkering) Checklist beheerplannen (mei 2009) Intentieverklaring RG-uitspraken voortouwnemersrol SP voorbeelden plan van aanpak. Alg. handreiking NB wet ^{inv} (in prep) WING evaluatie beheerplanproces 3 pilotgebieden	Projectstructuur is niet voor alle partijen duidelijk. Partijen zijn naar eigen overtuiging te weinig betrokken. Onduidelijkheid over verschil tussen concepten ontwerp beheerplan	Risico s spelen niet alleen in de opstartfase maar gedurende het gehele proces. Kritiek van belangenorganisaties komt aan de orde in PLO van 31 maart. Ook punt van bespreking in bilaterale gesprekken met bevoegde gezagen. Daarnaast is PMO platform voor discussie. RBN wijst bevoegde gezagen op werken volgens de Intentieverklaring. In specifieke gevallen kan RBN mediator zijn. Gesprekken tussen RB en voortouwnemers Niet cruciaal voor beheerplan, Is meer van belang voor vergunningverlening.	Is er een vastgesteld plan van aanpak? Ligt de uitvoering van het plan van aanpak op schema? Is er een extern voorzitter? Zijn ondernemers, natuurorganisaties en gebruikers bij het proces betrokken? Zijn alle bevoegde gezagen bij het proces betrokken?	Alle omkeer-gebieden hebben Plan van Aanpak, Uit de voortgangs-rapportage blijkt dat er in ca. 30 gebieden een externe voorzitter is.
3	inventarisatiefase	Nulmeting en beschrijving van bestaande situatie mbt bijv soorten-verspreiding en abiotische eigenschappen gebied, globale natuurwaarden en landschappelijke kwaliteiten Inventarisatie van relevante partijen/organisaties in het gebied	Habitatkaarten ^{inv} Profielendocument ^{inv} Gebiedendocument ^{inv} Notitie beoordeling kwaliteit habitattypen (typische soorten van Wilbert van Vliet) ^{inv} Verspreidingsgegevens GAN	Habitatkaarten zijn niet tijdig klaar of niet correct. Profielendocument is niet stabiel (steeds update). Kwaliteitscriteria niet op tijd klaar/werkbaar.	Tijdens de 1 ^o beheerplan periode wordt gewerkt aan harmonisatie en optimalisering. Alterra zal inventariseren welke wensen er nog zijn bij provincies. Notitie met afspraken over habitatkaarten is in RG groep geweest. Werkbaarheid en toepassing van notitie kwaliteit habitattypen wordt in PLO van 12 maart besproken aan de hand van voorbeelden SP houdt status van de habitatkaarten bij		Habitatkaarten begin augustus op BO (Anne-Marie heeft info over stand van zaken) Kwaliteit habitattypen/typische soorten. Actie Lieke, werkgroepje met Maarten en Wilbert. Szm. Wilbert ook vragen of hij zich met het profielendocument bezighoudt en of dat nu 'stabiel' is.

4		Inventarisatie bestaand gebruik/externe werking en trends, relevante plannen.	Wetswijziging, ^{inv} Notitie SP over externe werking (1 mei 2009, SP Quick Scan bestaand gebruik SP aanvulling Quick Scan (apr 09) SP notitie begrippenkader NB-wet	Discussie bestaand gebruik versus vergund gebruik Onduidelijkheid over strekking wetswijziging	RBN neemt hierin geen positie in. Is afhankelijk van situatie en bestuurlijke wensen. Zal per bevoegd gezag of beheerplan aan de orde komen en omgezet worden in keuzes. LNV heeft voorlichting georganiseerd. RB organiseert afstemming en kennisuitwisseling tussen bevoegde gezagen	Is het bestaande gebruik geïnventariseerd?	Externe werking 7/7/09 RG Aanvulling QS rg 7/7
5		Concrete uitwerking doelen in ruimte, tijd en omvang, incl. ecol. vereisten en ev kritische succesfactoren.	Ontwerp A- besluit Handreiking beheerplannen Doelendocument ^{inv} gebiedendatabase ^{inv} , profielendocumenten ^{inv} Soortendatabase ^{inv} Essentietabel ^{inv} SP voorbeelden uitwerking instandhoudingsdoelen (18 mei 2009) KIWA database Methodiek BN-waarden (eind mei 2009)	Hoe om te gaan met de "oude" NB-wetdoelen, hoe om te gaan met Typische soorten/kwaliteit van habitattypen. Onduidelijkheid over mogelijke uitruil van doelen, saldering/compensatie Verschil tussen ontwerp-Abesluit waarop concept/ontwerp beheerplan LNV wijkt af van planning definitieve Abesluiten	RBN begeleid werkgroep met RWS, enkele provincies en LNV om een eenvoudige methodiek te ontwikkelen om BN-waarden smart te maken. Ook zal de vraag aan de orde komen hoe de smart gemaakte BN-waarden geformaliseerd gaan worden. JAN adviseert daarover Uitruil van doelen is mogelijk, maar in zeer beperkt aantal gevallen praktisch haalbaar. Bijv. bij 2 procesmatig gelijk opgaande gebieden van 1 bevoegd gezag. JAN adviseert over dit onderwerp is gebaseerd en definitief Abesluit RB houdt overzicht over planning A-besluiten en communiceert daarover		SP vb instandhoudingsdoelen In PLO 23/6 met vraag of hier behoefte aan is. BN waarden – 23/6 vervolgoverleg:
6		Bepaling of Plan Mer/ strategische milieubeoordeling nodig is	Notitie SP over plan-MER Notitie JZ over plan-MER n.a.v. zuiderklip-uitspraak (1 mei 2009) ^{inv}	In laat stadium blijkt dat toch een Plan MER nodig is. Dit leidt tot vertraging			Notitie JZ in Jan 4/6

7	Confrontatie	Globale effecten analyse	NB Wetswijziging, ^{inv} Effecten-indicator (LNV of SP maakt update) ^{inv} SP notitie stappenplan Effectenanalyse, Notitie SP over externe werking (?), SP notitie significantie SP quick scan bestaand gebruik SP aanvulling quick scan (in prep, mei09) SP bibliotheek waterrecreatie audit (in prep, april 09) Beheer van "Natura 2000"-gebieden Assessment of plans and projects significantly affecting natura 2000 sites	Ontbreken van info over activiteit-effect relaties, hoe om te gaan met onzekerheden? Hoe omgaan met vergund gebruik (incl. bestemd gebruik/bestemmingsplan)? Hoe omgaan met cumulatie?		Is het bestaande gebruik beoordeeld?	Vervolg waterrecreatie audit op 15/6
8		Nadere effecten analyse (beoordeling bestaand gebruik/externe werking + trends en plannen) beschrijving van welke activiteiten niet schadelijk zijn en welke bestaande activiteiten vergunningplichtig zijn. Passende beoordeling	Zie vorige stap	Hoe om te gaan met onzekerheden, Ontbreken van info over activiteit-effect relaties	S/P heeft notitie over significantie en cumulatie uitgebracht. In PLO is besloten om geen generieke lijn voor het opnemen van bestemmingsplanruimte in beheerplannen aan te houden. Dit is afhankelijk van situatie en wensen bevoegd gezag. SP is verzamelpunt van informatie over activiteit-effectrelaties. Hoe om te gaan met onzekerheden is wellicht onderwerp voor Juristenberaad om advies over uit te brengen?	Is het bestaande gebruik beoordeeld?	
9		Cumulatietoets	Notitie SP over cumulatie.	Verdeling van de ruimte kan toekomstige gebruikers benadelen			7/7 naar RG
10		Check op doelen op basis van nadere effecten-analyse	Essentietabel, ^{inv}				

11	Uitwerking maatregelen	Bepalen van maatregelen voor regulier beheer, inrichting natuur, mitigatie/regulatie van bestaand gebruik (wie, waar, wanneer, hoe wordt de juridische verankering vormgegeven)	OBN-site www.natuurkwaliteit.nl ^{inv} Stikstofparagraaf Noord-Brabant Notitie 'juridische status beheerplannen' ^{nv}	Geen overeenstemming tussen bevoegde gezagen en maatsch. Organisaties over te nemen maatregelen en juridische handhaafbaarheid daarvan. Hoe ga je om met niet te mitigeren (cumulatieve) effecten en bijbehorend bestaand gebruik. Waterparagraaf	RBN organiseert afstemming op thema; ecologische onderbouwing, saldering, berekeningsmethodieken volgend op stikstofdag van 3 april. Notitie Juridische status gaat naar RG van 26 mei ter kennisname RB regisseert de discussie over de keuze van de verschillende juridische opties die in de notitie genoemd worden	Is het maatregelenpakket bekend? Is er met de betrokken partijen overeenstemming over de uitvoering van de maatregelen?	Acties Ingrid werkgroep Saldering e.d. Er is ook een actie van LNV voor onderzoek naar ecologische onderbouwing tussenwaarden Juridische Status is niet naar RG geweest op 26 mei.
12		Uitvoering Plan MER		Individuele activiteiten in beheerplan kunnen plan MER plichtig zijn, daarom worden deze wellicht niet in beheerplan opgenomen, dus druk op vergunningverlening	Voordelta als voorbeeld, eerst stap 6. Dan PLO voorleggen of er behoefte aan is om een voorbeeld/methodiek/hulpmiddel hiervoor te maken (zou dan SP actie zijn)		
13		Toedelen taken/ verantwoordelijkheden en financiering van maatregelen. Antwoord op vraag: haalbaar en betaalbaar.	Resultaten RB-werkgroep investeringsstrategie (1 ^e concept gereed 25 mei)	Geen overeenstemming over de financiering/ verdeling van de kosten. Schadeclaims en niet voldoende in zicht.	RBN maakt overzicht van kosten van maatregelen/schade en mogelijke financieringsbronnen en doet voorstel voor beleidsstrategie.	Is er overeenstemming over de kosten van de uitvoering van het beheerplan, zijn de globale kosten van de maatregelen uit het Beheerplan bekend. Is de dekking toereikend? Uit welke bronnen bestaat de dekking?	Investeringsstrategie stap 2 opnemen na 1 sept. Schade 7/7 RG
14		als maatregelen niet haalbaar en betaalbaar zijn: alternatieven uitwerken	Doelendocument	Als alternatief niet in eigen gebied(en) gevonden kan worden, is er een probleem			Uitruil doelen meenemen in proces "rond 1 september"
15		Cumulatietoets	Notitie SP over cumulatie.	Verdeling van de ruimte kan toekomstige gebruikers benadelen			
16		Check op doelen op basis van nadere effecten-analyse	Essentietabel, ^{inv}				

17	vaststelling	Monitoringspragraaf	Monitoringsprotocol ^{inv}	Wie is verantwoordelijk voor monitoring en wie gaat het betalen?	RB volgt de ontwikkeling door LNV van een programma van Eisen mbt monitoring incl. financiering.	Is er overeenstemming over een monitoringsplan?		
18		Toetsing concept - /ontwerpbeheerplan aan definitieve aanwijzingsbesluiten.	Synopsistabel	Op basis van wijziging in ontwerp-A-besluiten tot definitieve A-besluiten zijn er ook noodzakelijke wijzigingen in het beheerplan aan te brengen. Dit vertraagt het proces van vaststelling beheerplan	RB houdt planning van totstandkoming definitieve A-besluiten en concept-beheerplannen bij en zal proberen daar waar nodig in te sturen.			
19		formele goedkeurings-procedures. Medebevoegde gezagen dienen akkoord te zijn en concept/ontwerp-beheerplan dat naar minister gaat, moet vastgesteld zijn door GS en gedragen.	Notitie van Juristenberaad	Handtekeningen voor concept moeten voor 1 sep. '09 gezet zijn, hier min. 4 weken voor uittrekken				
20		Van concept beheerplan ontwerp beheerplan maken concept ≈ ontwerp en conclusie tav haalbaarheid/betaalbaarheid wordt overgenomen door LNV concept ≈ ontwerp en conclusie tav haalbaarheid/betaalbaarheid wordt niet overgenomen door LNV concept ≠ ontwerp en conclusie tav haalbaarheid/betaalbaarheid wordt overgenomen door LNV concept ≠ ontwerp en conclusie tav haalbaarheid/betaalbaarheid wordt niet overgenomen door LNV	Checklist LNV Programma van eisen beheerplannen	Hoe LNV de beheerplannen en de conclusie tav de haalbaarheid en betaalbaarheid beoordeelt is onduidelijk Onduidelijk is hoe lang LNV doet over beoordeling concept-beheerplannen	RB probeert om oin overleg met INV daar meer duidelijkheid in te krijgen			
21		Formele vaststellings-procedure AWB en samenwerking van de betrokken bevoegde gezagen daarbij.	Voorstel Inspraakpunt akkoord RG 26 mei. Toolbox ontwikkelen voor gezamenlijke inspraakprocedure					Toolbox na 1/9

22	Effectuering maatregelen	Bevoegde gezagen zorgen voor juridische doorwerking	Notitie van LNV over Juridische doorwerking beheerplannen		RB zet notitie ter kennisname op agenda RG RB regisseert de discussie over de keuze van de verschillende varianten uit de notitie		
20		Handhaving maatregelen		Wie is verantwoordelijk voor de handhaving? Wie gaat dat betalen?			
21		Evaluatie van de uitvoering					

Voor de hulpmiddelen waarvoor LNV aan de lat staat, staat een ^{inv}

Communicatie wordt niet apart genoemd. Communicatie zou een steeds terugkerende activiteit moeten zijn. Voor de hand liggende communicatiemomenten zijn gelegen aan het eind van de inventarisatiefase (doel: zo veel mogelijk overeenstemming over uitgangspunten), confrontatiefase (doel: zoveel mogelijk overeenstemming over hoe om te gaan met bestaand gebruik) en Maatregelenfase. (doel zoveel mogelijk draagvlak en commitment creëren). In de checklist beheerplannen wordt in paragraaf 1.3 Communicatie(p.5) het advies gegeven om aan het begin van het proces een communicatieplan/-paragraaf op te stellen!